

Epilógustervezet az OEE Székház Per 2000–2002 című kötethez

Mielőtt bárki keresni kezdené a címben szereplő könyvet, tisztázni szeretném, hogy nem jelent meg hivatalos kiadványként, mindössze két példányban létezik. Az egyik bekötött példány az Országos Erdészeti Egyesület (OEE) Wagner Károly Könyvtárában érhető el, a másik pedig dr. Czerny Károlynál, aki a benne lévő dokumentumokat összegyűjtötte és bekötötte.

Mégis azt kell mondanom, hogy számunkra igen fontos dokumentumgyűjteményről van szó, erdészettörténetünknek, az OEE történetének egy máig le nem zárt ügyéről, az OEE 130 éve felépült és 1886. augusztus 1-jén az egyesület által birtokba vett, majd 1886. december 12-én ünnepélyes közgyűlés keretében avatott, Budapest V. ker. Alkotmány utca 6. szám alatti székházának ügyéről.

Szeretném, ha mindnyájan tudnánk erről a kötetről, mert több okból is óriási jelentőségű. Mindenekelőtt azért, mert egy valóban egyedülálló iratgyűjtemény! A kötet tartalmazza a székház telkének megvételével, az építésével, a korabeli telekkönyvbe történő tulajdonjog bejegyzésével (az akkor hatályos telekkönyv-vezetési szabályokat előíró jogszabály, a „Rendtartás” szerinti szakszóval: bekebelezés) kapcsolatos egyes iratokat, majd az épület 1949. február 20-tól folyamatosan bekövetkező állami szervek részére történő igénybevételi KÖZELBIZ (Közületeket Elhelyező Bizottság) végzéseit, és az 1953. február 5-i Fővárosi Tanács VB államosításról szóló ügyiratszám nélküli határozatán túl a megkísérelt visszavételi

kezdeményezések iratait, köztük a visszavétel ügyében indult és a Legfelsőbb Bíróságon a 2002. július 3-i Pf.I.25.638/200/4. számú a Fővárosi Bíróság 4.P.22.650/1999/12. számú, az OEE kereseti kérelmét elutasító ítéletét helybenhagyó ítéletét is, összesen több mint hetven irományt, iratot, feljegyzést és levelezést.

Emellett pedig olyan több évtizedes eseménysor jelenítődik meg bennük, ami ebben az ügyben részletesen dokumentálja a két főszereplő, az államhatalom képviselőinek és az egyesületnek az ügyben tanúsított viselkedését is.

A székház államosítással történő elvételét sokszor emlegetjük annak a problémának a forrásaként, amellyel az egyesület elvesztette anyagi függetlenségének utolsó bázisát is. Biztosan sok igazság van ebben a megállapításban, bár nem feltétlen helytálló, hiszen egy meglévő ingatlan hasznosítása sem mindig hoz akkora jövedelmet, mint szeretnénk, vagy várhatnánk tőle.

De valami igen fontosat is hordoz még ez a több évtizednyi iratokban rögzült történelem, szerintem ez magának a függetlenségünknek a kifejeződése, annak, hogy soha nem nyugszunk bele a minket ért igazságtalanságba, nem mondunk le a közösségünk által épített székházunkról. Azért is óriási jelentőségűek az iratok, mert a közösségünket arról az oldaláról is bemutatja, hogy milyen sokan, mekkora bátorsággal és milyen nagy lelkesedéssel vettek részt eddig is ebben a munkában, tehát dokumentálódik az is, hogy *az OEE valóban igazi közösség!*

Az OEE székháza egykor és ma

Ennyi kitérő után néhány dokumentum bemutatását is felhasználva tekintsünk bele székházunk történetébe.

Az 1851. június 30-i Esztergom Fürdő Szállóban történő megalakulását követően, az Ungarischer Forstverein székhelye Pozsonyban volt (1862-től a neve Magyar Erdész-Egylet, szakfolyóirata ettől kezdve kétnyelvű). A Magyar Erdész-Egylet 1866. december 9-i rendkívüli közgyűlésén Divald Adolf indítványozta, hogy a székhelyet Pozsonyból

Pestre költöztessék. Ez 1867 márciusában megtörtént, a székhely a titkári hivatal kialakítása után Pozsonyból a Budai Várba költözött. Majd tíz év elmúltával, 1876 novemberétől egy újabb bérleményben, a Pesten lévő Hold utca 21. szám alatti ház második emeletén kapott elhelyezést.

Az OEE vagyoni helyzete 1883-ra érte el azt a szintet, hogy saját székház építésére gondolhasson. 1884. szeptember 15-én tartották Pécsen azt a közgyűlést, mely jóváhagyta az előterjesztők telekvásárlásra tett javaslatát, és az azon létesítendő épület tervezetét.

A Budapest Fővárosi Tanácshoz fordultak kérésükkel és kezdeményezték a főváros tulajdonú, a Lipótváros Honvéd és Alkotmány utca sarkán álló 1030. hrsz.-ú 231,22 négyszögöl nagyságú városi telek megvételét. 1884. november 12-én 732. ügyszámon tárgyalta a Közgyűlés az egyesület kérését és úgy döntött, hogy a telket négyzetötenként 50 forintért átengedi az egyesület tulajdonába, lényeges feltételként kikötve, hogy a birtokbavételtől számított három éven belül az egyesület köteles azt beépíteni a környék díszére szolgáló 3 emeletes házzal, majd erről a 732./1884. közgyűlési számú határozatában (1. ábra) az egyesületet értesítette.

Az építési tervek elkészítésével Czigler Győző építész, a Műegyetem tanárát bízták meg, aki addig már számos neves középületet tervezett Budapesten, pl. a Hold utcai vásárcsarnok épületét, a Rózsák terén lévő görög-katolikus templomot, a Műegyetem fizikai és kémiai épületeit. Czigler később megbízást kapott a kivitelezés felügyeletére, megvalósítására is, a rábízott tervezési és kivitelezési munkákat határidőben és kiválóan elvégezte.

Az épületbe költözés 1886. augusztus 1-jével kezdődött, a teljes birtokbavételre 1886. augusztus 12-én került sor, majd

Emléktábla Herpay Imre elnök idejéből

1886. december 12-én ünnepélyes közgyűlés keretében felavatták a székházat. Megemlékező cikkében (Erdészeti Lapok CXXXVII. évf. 6. szám, 2002. június) Riedl Gyula így ír a felépült székházról:

„1885. május 3-án megalakul az Építési Bizottság Tisza Lajos elnöklétével, tagjai Bedő Albert és Lutzenbacher Pál, a bizottság jegyzője Horváth Sándor egyesületi titkár.

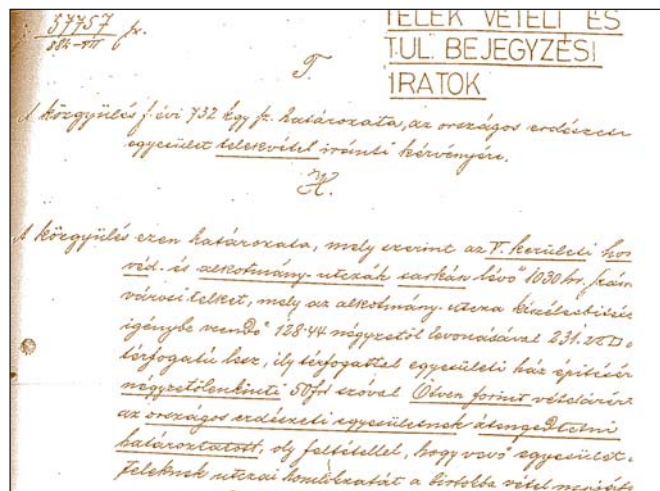
Az épületben a földszinten és az első emeleten lakásokat alakítottak ki, a második emeleten voltak az

irodabehelyiségek, a közgyűlési terem, a tanácsterem, a titkári, az alelnökök, az adminisztráció, a könyvtár és olvasó, valamint az Erdészeti Lapok szerkesztőségének helyiségei. A harmadik emeleten vendégszobákat alakítottak ki. A lakásokból három szolgálati lakás volt; a földszinten a gondnoki, az első emeleten a titkári, a második emeleten az altszti lakás. A 19 lakásban 1942-ben 61 lakó volt. Az épületben összesen 151 helyiséget alakítottak ki.

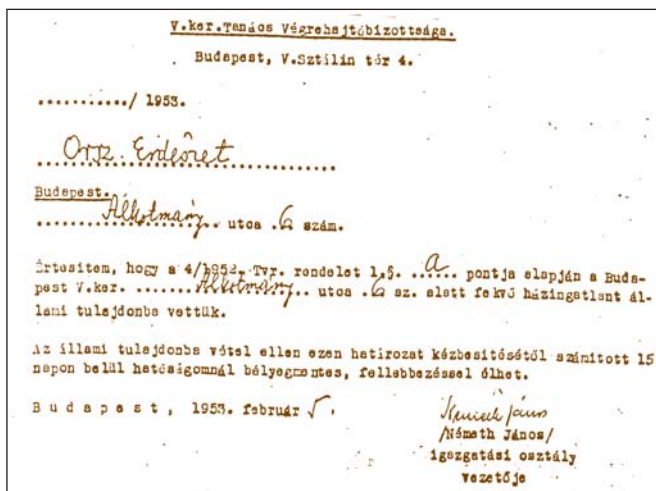
Ez a ház volt a kobója az erdők és a természet védelméről szóló 1935. évi IV. törvény előkészítésének, a végrehajtás munkájában való részvételnek. Itt tett váratlanul látogatást 1888. február 12-én Rudolf trónörökös és február 28-án váltotta be meglátogatási ígérletét I. Ferenc József, aki szobáról szobára járva gyönyörködött az agancsokban, gyűjteményekben és hallgatta meg a vendéglátók tájékoztatását az egyesületi munkáról. E házban élt és halt meg az erdészek legnagyobbika, Bedő Albert, akit 1918. október 23-án lépcsőházi ravataláról szállítottak a báromszéki Kálnokra; gyászolta az I. és II. világháborúban bőségesen halt tagjait – sokszor lengett a fekete zászló az épület homlokzatán.”

A padlásterét 1944-ben ért bombatalálaton kívül súlyosabb második világháborús kár nem érte az épületet. 1948 márciusában pedig már ott tartotta zászlóbontó közgyűlést az egyesület. Már akkor félő volt, sejteni lehetett, hogy az épület áldozatul esik az államosításnak.

Az elvétel gyakorlatához tartozott a 40'-es évek végén, 50'-es évek elején, hogy először ezeket az irodaház-lakóház jellegű épületeket különböző kormányzati szervek részére ún. véghatározatokkal (nem fellebbezhető végzésekkkel) igénybe vették a KÖZELBIZ (Közületek Elhelyező Bizottság) révén, emiatt az egyesületnek is ki kellett költöznie a KÖZEL-

1. ábra. Tulajdonbavételi és bejegyzési irat

2. ábra. V. kerület VB határozata az állami tulajdonba vételről

A kovácsoltvas díszben az erdészcsillagot stilizált vadbőrre helyezték el

BIZ által megadott épületekbe az előírt határidőre. Így először a TERVHIVATAL, majd a Külkereskedelmi Minisztérium részére kellett fokozatosan átadni előbb részlegesen, majd teljes egészében, bérleti díj fizetésére szóló szerződési kötelezettséggel (amit aztán egyik szerv sem fizetett meg az OEE-nek). Ezek a KÖZELBIZ-es döntések egyébként fél A4-es, rossz minőségű előstencilezett formanyomtatványra íródtak, igen gyenge minőségű papírra, sőt az államosítás iratai is hasonló „igényességről” tanúskodnak.

Ezt követte az államosítás (2. ábra) az 1952. évi 4. számú törvényerejű rendelet 1. § (1) bekezdés a) pontja alapján. Erről viszont tudni kell, hogy a rendelet 4. §-a szerint, az OEE-t mint a dolgozók társadalmi szervezetét az államosítás alól mentesíteni kellett volna.

Az OEE akkori vezetősége a szűkös lehetőségekhez mérten próbálta már előre kivédeni az államosítás veszélyét, szerződést kötött a Külkereskedelmi Minisztériummal mint kijelölt bérlővel, hogy elengedi a bérleti díj fizetését, ennek megfelelően a Minisztérium eljár annak érdekében, hogy az ingatlant ne vonják államosítási eljárás alá. Ezt az ígéretét – a később bekövetkezettek szerint – a Minisztérium nem tartotta be.

Az államosítási eljárás első körben nem érintette ezt a belvárosi ingatlant. Erről tanúskodik az a jegyzék, mely szerint több más ingatlannal együtt pótlapon vették fel az államosítási jegyzékbe. Az V. ker. Tanács VB államosításról szóló döntését az OEE megfellebbezte, amit aztán senki nem bírálta el, a fellebbezést úgy észrevételezték, hogy azt egyetlen szóval jelezték a jegyzék 9. oszlopában lévő felszólamlást jelző igen megjelöléssel.

Végül megszületett a telekkönyvi bejegyzéshez szükséges illetékes járásbíróóság mint telekkönyvi hatóság végzése is, melyről az egyesületet határidőben nem értesítették, emiatt

ellene fellebbezni sem tudott. Az eljárás végeredményeként pedig a telekkönyvekben átvezették az állami tulajdonba vételt (bekebelezés az állam javára) (3. ábra).

A dokumentumok közt szereplő V. ker. Tanács VB – iktatószám nélküli – államosításról szóló döntése kiemelt figyelmet érdemel!

Ezt az előstencilezett formanyomtatványt ugyanis két különböző személy töltötte ki. Más személy töltötte ki a fejlécben az ingatlan tulajdonosa részére fenntartott kipontozott részt, és más valaki az összes többi rovatot.

A fejlécben a tulajdonosnál az szerepel, hogy „Orsz. Erdészet”, meglehetősen nehézkes írással. Igen figyelemre méltó egyrészt az, ahogy az „Erdészet” szóban az „é” betűt pl. a francia nyelvben szokásos háztető grafémával írta az ismeretlen kitöltő, ilyen hangjelölés a magyar nyelvben, az „ABC”-ben nem használatos.

Másrészt igen érdekes az is, hogy helytelen a tulajdonos megjelölése, hiszen ilyen nevű tulajdonosa nem volt soha az ingatlannak, ugyanis a rovat kitöltője nem írta ki teljesen az „Országos Erdészeti Egyesület” tulajdonosi nevet, hanem elhagyta az „Egyesület” szót, az „Országos Erdészeti” szövegész pedig rövidítette. Vélhetőleg tehát arról van szó, hogy az illető nem ismerte kellően a magyar nyelvben használatos latin „ABC” írásjeleit, és el kellett neki magyarázni, hogyan kell, vagy kellene leírnia, végül így sikerült neki. A hivatali döntés többi részét egy bizonyos *Németh János* nevű illető, az igazgatási osztály vezetője töltötte ki, iskolázott jól olvasható formás írással, de egyértelmű, hogy a döntés csak névleg az övé. Mindenesetre tény, ennek az ismeretlen, magyarul írni kevésbé tudó embernek a döntése maradt érvényben, s az ő döntését oly mértékben tiszteletben tartották az államosítási eljárásban részt vevő hivatalnokok, hogy az államosításról szóló tanácsi pótjegyzékbe is ez a hibásan írt rövidített „Orsz. Erdészet” tulajdonosi elnevezés került!

926 szám.		(B Tulajdonilap.
Sor-szám		Jegyzet
1	<p>Érk. 1926. szeptember hó 13-án 24020. n. n.</p> <p>30. műhelyszámai ingatlanok nyitól. számolára követ. kérték a postai 1021. n. telekkönyvi hatástan felvétel 1030 helyrajzi számú ingatlan ide 30. II. sz. alá 24901. n. helyrajzi számú alatt márt. sz. n. nyilvántartási állományt átjegyentetik,</p> <p>Féltár: 13700. ft.</p> <p>s. n. n. tulajdonos az 1885. május hó 27-én kelt utolsó márt. sz. n. alapján az 1886. május hó 3-án iktatott 3877. é. k. n. beadvány nyomán, az</p>	
2	<p>Országos erdészeti egyesület javára bekebelez. tetik.</p> <p><i>Pánnyóssal</i> telekkönyvbe</p>	B. 3.
3.	<p>5112. sz. 1955. Tulajdonjog Magyar Állam javára (4/1952. tvr.)</p>	2. B. 4.
4.	<p>Érk. 1974. április 1-én 12797. sz. a. A Külkereskedelmi Minisztérium 60.668/1974. sz. megkeresése alapján az az A. l. sorsz. ingatlan kezelője a:</p>	
	Külkereskedelmi Minisztérium.	

3. ábra. Hiteles telekkönyvi betét másolata

A véglegesen államosított ingatlanokról szóló jegyzékben később ezt a téves tulajdonosi elnevezést javították (de ott is hibásan!) „Országos Erdészeti Szövetség” elnevezésre. Végezetül bejegyzésre került a telekkönyvbe is a járásbírósi végzés.

Megjegyzendő, hogy az 1952. évi 4. számú Tvr. végrehajtására kiadott 14/1952. (II.17.) M. T. számú rendelet kifejezetten az 1952. évet jelöli ki az államosítás végrehajtására és napra pontos hatánapokban megadja, hogy az államosítás egyes lépéseinek milyen sorrendben kell történnie, viszont a pótjegyzékbe vételek miatt az OEE székház esetében ez már 1953-ra tolódik át, ezért az eljárás sorrendje is „borul”, a kötelező jegyzék kifüggesztések – ha voltak – és hatánapok pedig a jogszabályt olvasó számára ellenőrizhetetlen időpontokra tevődtek a rendeletben foglaltakhoz képest.

Az államosítást követően az egyesület további kísérleteket tett székháza visszavételére még a szocialista időkben, ezek közt is vannak dokumentált próbálkozások. Az egyetlen siker ebből az időszakból a birtokbavétel 100. évfordulóján a Honvéd utca felőli homlokzaton elhelyezett emléktábla. Jelentősége nem lebecsülendő, hiszen így is tudtára adtuk, adjuk legalább ott az épületben dolgozóknak, a járókelőknek, hogy miért is áll ott ez az épület, ki volt az építtetője és tulajdonosa.

A rendszerváltozás hajnalán újabb kezdeményezések, próbálkozások voltak a visszavételre, de sajnos ezek is kudarcot vallottak. Így jutott el a 90-es évek derekára az OEE ahhoz a döntéshez, hogy megpróbál peres úton érvényt szerezni jogos igényének. Székház Bizottság alakult, és komoly előkészítési munkák után perre vitték a székház ügyét.

A Fővárosi Bíróság a 4.P.22.650/1999/12. számú 2000. április 4-i ítélete a keresetünket elutasította. Az OEE fellebbezte a Legfelsőbb Bíróságon (LB) az ítéletet, de a fellebbezés során az LB a Pf.I.25.638/2000/4. számú 2002. július 3-i ítélete az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

Idézet az LB ítéletének indokolásából: „Mindezekből következően a bíróságnak nincs hatásköre arra, hogy a felperes által sérelmezett állami tulajdonba vétel jogszerűségét felülvizsgálja, így nincs alap arra, hogy az állam jogszerzésére vonatkozó ingatlan-nyilvántartási bejegyzés érvénytelenségét megállapítva elrendelje annak törlését és a felperesi jogelőd tulajdonjogának visszaállítását, illetve a felperes tulajdonszerzésének megállapítását.”

A kissé hosszúra sikeredett történetet összefoglalva: A Legfelsőbb Bíróság döntése után a jelenlegi jogi helyzet tehát az, hogy ma is egy vélhetőleg nem magyar ember által – a szovjet mintát maximálisan utánzó – az államosításról egyébként jogszerűtlenül hozott és mélységesen igazságtalan döntés van érvényben, aminek az igazságos rendezése mindenképpen indokolt és időszerű!

Az igazságtalan döntések sorozatának helyrehozatalára talán most kínálkozik a leginkább esély, részben annak okán is, hogy egyik tavaly év végi határozatában a kormány döntött a Gazdasági Minisztériumnak az említett Alkotmány utcai székházról a Budai Várba történő költöztetéséről. A székházat is érintően a Belügyminisztérium és a Nemzetgazdasági Minisztérium budai Várnegyedben történő elhelyezésével kapcsolatos intézkedésekről szóló 1837/2015. (XI. 24.) Korm. határozat (továbbiakban: Határozat) 1. pontja b) alpontja szerint, „a Kormány a budai Várnegyed történelmileg biteles helyreállítását és megújítását keretében, a Várnegyedben található, a kulturális és történelmi örökség részét képező épületek eredeti állapotát és történelmi funkcióját helyreállítva, a

Nemzeti Hauszmann-tervben foglaltakkal összhangban egyetért azzal, hogy a Nemzetgazdasági Minisztérium a Budapest I. kerület, Szentbárány tér 6. szám alatti ingatlanban kerüljön elhelyezésre.

Felelős: a b) alpont tekintetében a nemzetgazdasági miniszter a Miniszterelnökséget vezető miniszter bevonásával. Határidő: 2017. december 31.”

Az LB ítélete után a jelenlegi helyzetre tekintettel egy dolgot remélhetünk, és ezért is adtam a cikk címében az epilógustervezt elnevezést, ha peres úton nem, de jogszabállyal, erre alkotott törvény alkotásával is visszaadható az OEE részére a jogos tulajdona!

Az államosítás idejénél maradv emlékeztetőként említeném meg a korra jellemző egyik jogszabályt, a szerzetesrendek működési engedélyéről szóló 1950. évi 34. számú törvényerejű rendeletet, ami a magyar történelemben több évszázadon át a hazát szolgáló rendek működését összesen 4 (!) §-ban szinte 100 százalékosan megszüntette, ugyanazzal a lakonikus rövidegességgel, ahogy a székházat előbb igénybe, majd állami tulajdonba vették.

A jogszabálynak tehát nem kéne hosszúnak lennie, hiszen a korabeli államosításokról, elvételekről hozott döntések sem voltak éppen bőbeszédűek.

Ahogy az OEE SZÉKHÁZ PER 2000–2002 című kötet dokumentumaiból is kitérünk, ennek a történetnek rengeteg „szerzője” van. A kötet epilógusa hiányzik, s a jó befejezéshez én úgy gondolom most rajtunk kívül a jogszabályalkotóknak is hozzá kell tudni járulni, mert a székház ügye megoldásra váró közös ügyünk, jól is csak közösen oldhatjuk meg.

Amit, és ami alapján minden erdész és egyesületi tag tehet ezért az ügyért, azt dr. Czerny Károly erdőmérnök kollégánk fogalmazta meg talán legjobban az egyesületen belül megalakult Székház Bizottság elnökeként tett összefoglaló jelentésének 8. pontjában, amiben minden tagtársat feljogosít ennek a feladatnak bármilyen segítség nyújtásával történő támogatására. De ugyanígy Riedl Gyula már idézett cikkének záró sorai is feljogosítanak, sőt köteleznek mindnyájunkat erre:

„Nekiünk pedig ez a ház nem hideg kő és téglát tömege. Ezt a házat 1884. szeptember 15-én a Pécsi Közgyűlés létesítette, több száz magyar erdész és erdészbarát szíve melege hordta össze. Kötelességünk megőrizni ezt a meleget, reménykedve az igazság győzelmében, a majdani visszatérésben.”

Schweighardt Ottó
okl. erdőmérnök